

Preken

Van de Protestantse Gemeente Enschede
Opstandings / Deta Kerk

26 februari 2012 – 1^e zondag van de Veertigdagentijd – Ezechiël 3: 4-15, Marcus 1:12-15 – De verzoeking van onze tijd is cynisme

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

De eerste zondag van de veertigdagentijd is traditioneel de zondag van de verzoeking. De verzoeking van onze tijd, de verzoeking voor de ballingen van déze tijd, is het Cynisme. De tijd van geloven, van vertrouwen, van verwachting, de tijd ook van visie en van waarden is voorbij, zo heet het. Zo heet het – geleerden hebben het vastgesteld - maar met elkaar doen we er alles aan om het ook élke dag weer waar te maken. Als ergens iets van vertrouwen of toekomstgerichtheid de kop boven het maaiveld uitsteekt, dan zijn we er met z'n allen als de kippen bij om dit afwijkende moment zo snel mogelijk te neutraliseren en onschadelijk te maken. De wereld moet immers doordraaien.

Het Cynisme van onze tijd openbaart zich in velerlei gestalte. En het zit in misschien wel ons allemaal. In ieder geval ook in mij, hoezeer ik er ook een hekel aan heb. Het zit in mij als 's ochtends bij het ontbijt vol verontwaardiging mijn krantje lees. Het zit in mij als bijgevolg de eerste woorden die je zo samen wisselt op een dag al weer vol gemopper zitten. Het zit in mij als ook ik mij door de dag heen telkens weer laat verleiden (het is een verzoeking!) al dan niet hardop uitgesproken commentaar. Nóg een mening, aan het koor van eindeloos vrije meningsuiting voeg ik mijn mening graag toe. Het leidt tot niets, en niemand heeft er iets aan, hoogstens wordt de sfeer thuis erdoor bedorven. Maar verder voelt het wel goed.

Cynisme is, dat ik de berichten van de nood van de wereld dagelijks tot mij neem, en er eigenlijk niet warm of koud van wordt. Gewoon in mijn stoel blijf zitten. Terwijl het geweld in Syrië tot in onze woonkamer doordringt neem ik nog maar eens een hapje van mijn koffiekoekje. Wat kan je er immers aan doen? Maar het is wél vreselijk cynisch. En daar wordt een mens niet beter van! Daar word ik niet beter van. Alles becommentariëren we, over alles hebben we een mening, om er vervolgens niets aan te doen.

Cynisch is ons 'ieder voor zich'. En dat de grote theorieën van 'ieder voor zich' steeds meer onontkoombaar lijken. Ook ik kies het verzekeringspakket dat het beste bij mijn kwalen past. Ook mijn vertrouwen in solidariteit is ernstig afgenomen. Ook mijn eigenbelang is een steeds bepalender factor geworden in mijn keuzes. En daar word ik geen beter mens van.

Cynisch is ook mijn behoefte aan afleiding, aan amusement, aan goedkoop vermaak, dat zin moet geven aan de vrije zaterdagavond. Ook mijn verslaving aan – zoals de troubadour van mijn generatie, Robbert Long, ooit zong – 'broodjes, kaas en Franse wijn'. Er is op zich niets mis mee, integendeel, het leven mag gevierd worden - maar wat heb je dan te vieren dat je zo uitpakt?

Vandaag is het de zondag van de verzoeking. In een wereld zonder geloof is het cynisme een verzoeking die niet of nauwelijks weerstaan kan worden. Naar zo'n cynische wereld, naar zo'n cynisch volk, naar zo'n volk dat het geloof onderweg is kwijtgeraakt, wordt de profeet Ezechiël gezonden. Is er een weg uit ons cynisme?

Maak het om te beginnen niet te groot, zo leert Ezechiël. Kijk, om te beginnen niet naar wat er niet is, maar kijk naar wat er wel is. “Ik stuur je niet naar een onverstaanbaar volk met een onbegrijpelijke taal, maar naar het volk van Israël”. Met andere woorden: ze spreken nog de taal van Abraham, van Mozes, van de grote koning David en van zijn zoon de Vredenvorst. Ze spreken zagezegd nog steeds ‘de tale Kanaäns’. Ze zijn nog aanspreekbaar, aansprakelijk. Zou dat ook voor ons gelden?

Tussen 2008 en 2011 heeft de universiteit van Tilburg een groot onderzoek gedaan naar de restanten van geloof in Nederland. Wat is er nog van over, van die oude waarden? Daartoe hebben de onderzoekers dat grote woord ‘geloof’ opgesplitst in een negental kleinere woorden. En de universiteit heeft uitgezocht in hoeverre die kleinere woorden nog leven in onze moderne tijd. In hoeverre mensen nog bereid zijn zich in te zetten voor iets dat hun directe eigenbelang overstijgt.

Eén van die woorden was natuurlijk het woordje ‘God’. En inderdaad, zo bleek uit het onderzoek, ‘God’ krijgt in de lage landen de handen niet meer op elkaar. Voor ‘God’ steken we diezelfde handen ook niet meer uit de mouwen. Maar daarmee is het geloof nog niet verdwenen. Bij nader inzien vallen de Nederlanders echt nog niet samen met hun eigenbelang. We doen nog steeds heel veel aan natuur, natuurbewoud, genieten van de natuur. We doen nog steeds veel aan vrijwilligerswerk, voor onze naasten, voor de samenleving, voor de mensheid. We doen aan sport, en dat doen we vol idealen. We vinden liefde heel belangrijk, daar richten we ons in doen en laten op. Ook ontwikkelingssamenwerking vinden we in Nederland héél belangrijk. Allemaal levensvelden die het eigenbelang overstijgen. En op die andere 8 onderzoeksvelden scoren wij Nederlanders juist opmerkelijk hoger dan de meeste andere Europese landen, zo ontdekten de Tilburgse onderzoekers.

Hoogleraar Gabriël van den Brink concludeert dan ook: „ Het Hogere is hier niet zozeer verdwenen maar het heeft zich op een wonderlijke wijze in alle richtingen verspreid. Bezien vanuit het oude geloof mag het dan lijken of Nederland een gesecculariseerde samenleving is geworden, maar historisch en sociologisch gezien kunnen we beter zeggen dat het engagement met hogere waarden en geestelijke beginselen juist bloeit. ” God is zagezegd in Nederland mee ingepolderd. En voor een kerk die toch mag weten van de vleeswording van het goddelijk woord hoeft dat nog niet eens zo’n grote verrassing te zijn. Het hoort bij deze God, bij de God van Ezechiël, van Jezus, dat hij het laagland opzoekt. God hóger plaatsen dan Hij zelf wil zijn, op bergen en op de tempelrand, dat behoort immers tot de klassieke verzoeken die het geloof eigen is. Juist de polder, met de handen in de klei, dat is zijn land bij uitstek.

Maak het cynisme niet te groot. Blijf het relativiseren. Laat dat de les voor ons zijn op deze zondag van de verzoeking. De omgangsvormen in onze samenleving zijn soms erg vitaal geworden, maar eronder bruist betrokkenheid bij van alles dat iedereen aangaat. Diep van binnen spreken we nog steeds een zekere tale Kanaäns, zagezegd. We zijn nog steeds aanspreekbaar voor wat ons eigenbelang overstijgt. Goed aanspreekbaar. Laten we elkaar dan ook dáár op aanspreken. En niet alleen op het negativisme dat zozeer het discours bepaalt.

Elkaar aanspreken op het ‘ja’ – kunnen ook wij dat?

Goede mensen, afgelopen donderdag kwam een goed deel van onze gemeente samen in de Anna van Burenschool in Roombeek. Samen zochten we het gesprek over de toekomst van onze kerkzalen.

Een gesprek vól emoties. Hoe kan het anders. Een gesprek waarin het cynisme aan alle kanten lukt.

En toch... ... in de tweede helft van het gesprek hebben we samen vooral gekeken naar de gemeente die woont in de gebouwen waar we het over hadden.

Wie zijn wij? Wie zijn wij samen geworden in de voorbije drie jaar dat we intensief samen zijn opgetrokken. Waar doet de gemeente die we zijn geworden ons goed? Is zij ons tot vreugde? Een bron van warmte in ons leven? Maar ook stelden we ons de vraag waar deze gemeente koud is, koude verspreidt. Want ook dat

gebeurt. Maar er kon eerlijk en open over worden gepraat. En we stelden ons de vraag waar we kansen zien, eerlijke, realistische kansen, voor déze gemeente, op déze plaats, in déze tijd.

U mag het best weten – het heeft mij ontroerd. Het ontroerde mij toen ik u donderdagavond zag zitten. Na dat verhitte debat stuk voor stuk, allemaal, hevig geconcentreerd om woorden te vinden, goede woorden, voor onze warmte. Goede woorden ook voor de koude, die er ook is. Goede woorden voor wat ons verbindt, en wat ons zal blijven verbinden, hoe ook de weg zal gaan.

Ontroerd was ik nog meer toen ik, samen met mijn geachte collega, de volgende ochtend de rode briefjes van de warmte, maar ook de zo welwillend ingevulde blauwe briefjes van de koude, en de groene briefjes van de kansen over ben gaan typen. Wat er stond was zo authentiek. Zo eerlijk. Zo waar. Er stonden zo kostbare woorden over ons gemeentezijn. Over hoe de gemeenschap ons allen goed doet, in vreugde en verdriet. Over hoe we genieten van de zorgvuldigheid waarmee de jongeren in onze gemeente te werk gaan. Over de openheid naar buiten toe, die er is, en die we wezenlijk vinden. (Ik pak er een paar punten uit die regelmatig terug kwamen).

In die briefjes overstegen we het cynisme! Dat neemt de moeilijke keuzes waar we voor staan niet weg. Dat neemt de emotie niet weg. Maar het maakt wel dat we op een gezonde manier met die moeilijke vragen en al die emoties om kunnen gaan. In die briefjes zeiden we nl. allereerst 'ja' tegen elkaar, tegen de gemeente, misschien wel vooral tegen onszelf. Geen 'ja, maar...' – zo'n zin waarin mensen na de komma afbreken wat ze voor de komma opbouwen. Maar 'ja, én...'. Ja, wij zijn gemeente, en die gemeente kan wat.

Zo overstijgt je cynisme. Er zit zo veel meer in ons, ook in ons, dan alleen maar eigenbelang. En daarop zijn wij aanspreekbaar.

Goede mensen. Vandaag is de eerste zondag van de Veertigdagentijd. De zondag van de verzoeking. En de verzoeking van onze tijd is het cynisme.

Zou het lukken om tenminste veertig dagen te vasten. Veertig dagen ons best doen om niet aan dat cynisme toe te geven. Om niet te mopperen. Niet mopperen bij de krant en bij het nieuws. Niet direct commentaar bij elk voorstel dat vaak goedwillende mensen hebben uitgedacht, in ons werk, in onze club, in onze partij, in onze kerk. Niet direct roepen dat jij er ook niets aan kunt veranderen – dat is wel zo, maar er is vast iets dat je wel kunt veranderen, en begin dan daar. En bewaar ondertussen even je mening, zodat die kan rijpen aan de kleine of grote goede daden die je ondertussen doet.

Veertig dagen ons verzetten tegen het cynisme. Om vast te houden aan wat in het polderlandschap van onze ziel bij ons allen vast ergens nog leeft. Goede wil, engagement, liefde, verbondenheid, inzet. In het goede vertrouwen dat dat polderlandschap echt niet te min is voor de God van Ezechiël, van Jezus. Integendeel. Juist het laagland is het land waarin zijn liefde telkens weer spreekt.

Amen